

מחודש

פרשת נשא

פניני וחידושי אור החיים הק'

שבועת שקר פוגם במקור ישראל

וְאִשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הָהוּא: (ה, ו). **לצד** שהוא חטא בשבועה בה', יפעיל הגרעון בנפש. ושינה ה' לומר לשון יחיד, וכל מה שלפניו ומה שלאחריו לשון רבים, מלפניו אמר **כי יעשו** וגו', מלאחריו **והתודו**, ותמצא שאמרו בגמרא כי כשירגישך הכתוב בכגון זה הוא הרגש גדול, ועיין מה שכתבנו מזה בפרשת ויקרא (ה כא). גם דקדק לומר תיבת **ההוא** ללא צורך, יעורר הכתוב שהפגם הלז יעשה רושם למקור נפשות עם בני ישראל שתקרא **נפש**, וכדי שלא תבין שעל המועל הוא מדבר, לזה אמר **ההוא** ולא אמר **ואשמה נפשו**, ועיין מה שכתבנו בזה (ח"ג סז). בפירוש פסוק (ושע"י טו ט) נפשי אויתך בלילה, בדיוק נכון:

לומדי התורה ומחזיקי קודמים לכל

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב וְכו' נָשִׂיא וְשִׁשְׁכָּר: (ו, יח). **הקדים** שבט יששכר, לצד היותו בן תורה, הורם שבטו וקדם לראובן הבכור, ולא זו בלבד אלא גם זבולון המחזיק בידו ללמוד, דכתיב (דברים לג יח) שמח זבולון בצאתך ויששכר וגו', ישב בצלו וקדם לראובן:

המחזיק תורה נקרא אב

נָשִׂיא לְבָנִי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן חֵלֶץ: (ז, כד). **נקרא** כן, לצד שהוא דבר המעמיד ליששכר ללמוד תורה, יקרא **אב**, וכמו שמצינו שהקדימו משה ליששכר דכתיב (דברים לג יח) שמח זבולון וגו' ויששכר וגו'. והוא מאמר **אליאב**, פירוש לי יתיחס לקרות **אב**, הגם שהוא **חלון** פירוש חולין, שאינו בן תורה ועוסק בפרקמטיא - חולין עולם הזה, אף על פי כן דין אבא למלא (נ"ע ט"ז כ"א כ"א מא' מא').

עון ראובן נמחל

נָשִׂיא לְבָנִי רְאוּבֵן אֱלִיצֹר בֶּן שְׂדִיאוֹר: (ז, טו). **אליצור בן שדיאור**. אולי שירמוז לראובן אשר מחל לו ה' עון הרשום בתורה (כ"א כ"א כ"א) וישכב וגו', והעלה לו צרי למחלתו. והוא אומרו **אלי** פירוש אלהי, **צור** על דרך הצרי אין בגלעד (ויקרא ח כב), **בן שדי אור** כאן רמז לענין הרשום בתורה וישכב וגו', והצרי הוא שתקף למאמר וישכב וגו' אמר ויהיו בני יעקב שנים עשר, בזה ריפא הנגע, ולדברי חכמינו ז"ל שאמרו (שם נה) כל האומר ראובן חטא וכו' הן הם הדברים שהראה ה' בסמיכות ויהיו בני יעקב וגו'.

וְכָתַבְתָּ אֶת הָאֵלֶּה הָאֵלֶּה הַבְּחֵן בַּסֶּפֶר וּמָחָה אֶל מֵי הַמַּרְיָם: (פסוק יז). **וְכָתַבְתָּ אֶת הָאֵלֶּה הָאֵלֶּה הַבְּחֵן בַּסֶּפֶר וּמָחָה אֶל מֵי הַמַּרְיָם:** (פס' כג-כד).

להשכיל למה יא' ה' על דבר זה. גם מה הוא פעולת הספר להשקותה בו, בשלמא מה שעשה משה צעגל שהסקה את ישראל (שמות לג כ), הוא על דרך תַּיִסְרָף רַעְתָּף (ויקרא ז יט). גם למה מן המקדש, גם דקדק שיהיה מהמזומן במקדש ולא יחפור (סוטה שס) נפלאים ממני הדברים. גם אומרו **ונתן אל המים** ואמרו ז"ל (שם טז) שצריך שיהיה העפר קף על פני המים, ורבנן סוברים שאם הקדים העפר למים פסול, מה מעכב דבר זה. ורואני שלא הזכיר הכתוב במאור זה חוקה לסתום פי שואל לאמר לא תשאל:

מי שהוא טהור מסתמא אשתו ג"כ טהורה

דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ בִּי תִשָּׁטֵחַ אֶשְׁתּוֹ וּמַעֲלָה בּוֹ מַעַל: (כמלדבר ה, יב)

דבר וגו' ואמרת וגו' איש איש וגו'. כפל לומר דבר ואמרת. גם שינה את לשונו. גם כפל לומר **איש איש**. ללד שיש שתי הדרכות בסוטות, אחת נקיה ואחת טמאה, הטמאה תלצה בטנה ותפול ירכה וגו' (להלן פס' כז), והטהורה משבחת ונזרעה זרע (פס' כח), לזה אמר **דיבור ואמירה**, **דיבור** לטמאה, ואמירה רכה לטהורה אשר יקנא לה בעלה, כי ה' יתמוך לזה ביעודים הנאמרים אם לא נטמאה האשה:

ולטעם זה עלמנו כפל לומר **איש איש**, והוא על דרך אומרם ז"ל (מגילה יב). **באומרו ומעלה בו מעל**, אם מעלה בו מעל, 'איהו בקרי וואיתתיה בבויניו' וכו', ומעתה יאמר אדם אם קינא לאשתו ויודע הוא בעלמנו שאין בו מעל, תהיה דייקתה אכלו ממעשיו במקום השקאה, ויאמר להחזיקה בטרה אפילו אחר קינוי וסתירה, לזה אמר **איש איש**, בין היודע בעלמנו כי הוא איש טהור, בין אשר לא טהור, צריך להביאה אל הכהן:

ואולי כי לזה כיון הכתוב בכפל **דבר ואמרת**, בין למי שחושב שלא להביא מטעם שידוע בעלמנו שהוא טהור, גם כדי שלא יריע חזקתו, ואומרו **ואמרת** אמירה רכה להחפץ בדבר. או לכל אחד ואחד ישנו דיבור קשה ואמירה רכה, מי שיש בו מעל - הגם שיש לו דיבור קשה כי תגלה רעתו בקהל, אף על פי כן יש לו טובה להרחיקו ממכשול, לכל יסכב עם טמאה בתמידות, ולמי שהוא נקי - יש לו דיבור קשה להכריחו לבזות באשתו, ויש לו אמירה הסועדת הלכ שתנקה האשה ונזרעה זרע וגו'.



תאוות וכיסופי כל נברא היא להיות קרוב אל ה'

וְהָבִיֵּא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַבְּחֵן וְהָבִיֵּא אֶת קַרְבָּנָהּ עִלְיָהּ עֲשִׂירֵת הָאִיפָה קֶמַח שְׁעִירִים לֹא יִצֹק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ בִּי מִנְחַת קִנְיָאִת הוּא מִנְחַת זִכְרוֹן מִזְבֵּחַ עוֹן: (כמלדבר ה, טו). **וְלָקַח הַבְּחֵן מִיָּם קִדְשִׁים בְּכֵלִי חָרָשׁ וּמִן הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַבְּחֵן וְנָתַן אֶל הַמִּיָּם:** (פסוק יז). **וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת מֵי הַמַּרְיָם הַמְּאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמִּיָּם הַמְּאָרְרִים לְמַרְיָם:** (פס' כג-כד).

והביא האיש את אשתו וגו', עד סוף כל הענין. יש להעיר בענין. א' מה היא כוונתו במאמר **מנחת זכרון מזכרת עון**, למה הוצרך לזכרון, ומה גם שהמעשה אינו רחוק להצריך זכרון. גם למה יתיחס למנחת שעורים שהיא **מזכרת עון**, והלא רואה אני שהוא קרבן מנחה חדשה לישראל ממחרת הפסח: **עוד** צריך לדעת הכוונה במעשה זה של **מים קדושים**, מה מעשיהם של מים, ולמה נקראו קדושים, ורבותינו ז"ל אמרו (סוטה טו; ספרי) שנתכוין לומר שקדשו בכלי הכיור, גם לזה יש

גם אומרו מי המרים, לא ידעתי למה יקרא להם מרים, ורבותינו ז"ל בספרי (פיס' יב) אמרו 'מרים' נהפכים המים להיות מרים, דבר אחר על שם סופן ממרין את הגוף, ובגמרא (ס' ב) אמר אבוב דשמואל לריד שיתן דבר מר לתוך המים, מאי טעמא דכתיב המרים שמרים כבר, עד כאן. והדברים תמוהים למה סתם ה' הדברים במורה זו, נוסף על תמיהת הדבר בכללותו:

ואפשר לפרש הענין על פי מה שקדם לנו מידיעה בפנימיות התורה, הלא השמעתיד בפרשת בראשית בפסוק (ב א-ג) ויכלו השמים וגו' ויכל אלהים וגו', כי כל נברא והוה תכסוף ותכל תאותו להדבק אל האלהים חיים ברוך הוא, והרגש תיאבון זה ישנו גם בבחי' נועה, כל אחד כפי שיעור הרוחניות אשר הטביע בו הבורא, כפי מה שצריך לקיומו ולתת שבה לבוראו, כאומרו (משלי טז ז) כל פועל ה' למענהו:

עוד מצינו לרבותינו ז"ל שאמרו (בר"ר ה ז) טעם שנקראו מים זוכים, ללא שה' פלג המים חיים למעלה וחיים נשארו למטה מתחת ליבשה, המים שנשארו למטה הם זוכים ומתאנחים על שלא זכו להתקרב לאלהים חיים בחי' העליון, כי הוא זה כוסף הנבראים יחד ותקותם:

עוד הן הראנו ה' את אשר יחפץ לקבוע דירה בתחתונים מימי אדם, ובחטאו נתקללה האדמה וגבה כסא המלוכה מקור הברכה מן העולם (בר"ר יט ז), עד עת בוא דברו ביום מתן תורה ויחשוק למעשה ידיו לדור בתחתונים. וזה כך האות מאמרו במדבר לבני ישראל לעשות לו מקדש (שמות כה ח), ולא המתין עד בואם אל ארץ נושבת, שהיה נשאר זמן מועט אם לא היה מעשה המרגלים, וכשהתעבדו ע"כ, אפילו אחר שירדה שכינה וישכון כבודו שנים רבות, סלק ה' שכינתו ושכ למקומו הראשון שמים לרום:

ומעתה זולת החטאים אשר יסובבו, תהיה דירת אלהים חיים בתחתונים, ובזה ומחה ה' דמעת המים הזוכים ויוסר חרפת הארץ, וישמחו המים ותגל הארץ אשר אררה ה', ורחק ממנה דוד עולם, והנה עתה עת דלים (ע"פ יחזקאל טז ח), ואם יסובבו החטאים יקוב הדבר לכמות שהיה וירום הכסא, ועל זה ידו הדווים לקול תתו מים:

וצריך להעיר אופן בלימודים אלו, כי הטבת ישראל כשעמדו על הר סיני והבשרתם, היה גם כן ראוי להשרות שכינתו יתברך בארץ, ומלאה הארץ דעה (ע"פ ישע' יא ט), ודירת ה' בתחתונים כבעליונים, ויתעלה מקומו זה, כי המעלה והירידה תלויה בקרבתם לפני ה'. ותמלא שאמרו ז"ל (שמו"ר לב א) 'חירות ממלאך המות וכו' חירות מיצר הרע', ועל ידי עון העגל חזר הכיעור לכמות שהיה, והואיל ראשו השטן, ולא הועיל הטבתם של ישראל אלא למקום מוגבל תוך מחניהם, אבל כללות העולם נשמו"ו ציוס זעם (ע"פ יחזקאל כב כד), וחזר קב המות לעולם, מה שאין כן בזמן המקווה אשר יאבד כל בחינת הרע, כאומרו (זכרי' יג

ז) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ, שאז ארצינו תקרא ארץ החיים, כי צלע הפנות לנלח (ישע' כה ח): ושמור כך הדברים. ועל פיהם נעלה במסילת כוונת הענין על נכון. כי יא ה' בקנאות איש אשתו, כי ידקנה במעשה זה שיביאנה אל מקום אשר שם חונה האלהים, וכבר העירותיך כי למקום ההוא יקרא ארץ העליונה, ללא ששכנה שם שכינה, ואינה בכלל ארור אשר יקרה ה' (בראשית ה כט), גם מים אשר שם לא תרד עיניהם דמעה, כי למה יבכו ולמה ירע לבבם:

וצוה ה' שיקח מהמים ההם קרושים, יקראו קדושים בקרבתם לפני ה' קדוש וגורא שמו, וזוה העידך מעשה המים. ואין דברי סותרים חס ושלום דברי רבותינו שאמרו שהיו מקודשים בכיור, אלא ממה שדבר ה' בדרך זה נתכוין לדברי גם כן, אלהים חיים:

גם כוה לקחת מן העפר המקדש דוקא, ללא שהוא קרוב לקדוש ועליון ברוך הוא. וכוה שלא יחפור בדקה, אלא מן העפר המוכן לפני ה' בלא הפסק צנין כמאמר ז"ל (סוטה טו), ללא היותם יותר קרובים ומרגשים בהשראת שכינה בהם, מה שהרגש זה אינו בעפר שהוא חוץ למקדש, כי לא טעם טעם זה עד הגה לעשות את אשר חפץ ה' עשות:

וצוה ה' שיתן המים תחילה והעפר למעלה, הטעם כסדר אשר המה בעולם. ותמלא שחכמים שאמרו שאם הקדים העפר לא עשה כלום – אמרו אם היו מעורבים כשרים, והוא הענין עצמו שהם סדורים מים ועפר, כי יש חלק שהמים למטה והעפר למעלה, ויש חלק שהמים אצל העפר, אבל עפר למטה אין דוגמא זו בסדר מים החיים. ולר' שמעון שאמר שם אפילו עפר למטה – סובר שאין להקפיד, כי יש מים למעלה מהעפר ודי שיתקדשו המים בכלי, וזהו חיותם להרגיש בהרגש הכריך לענין:

וצוה ה' לכתוב פרשת סוטה באזכרות שבה, ומוחקים כל הכתב במים ובעפר ההוא, והטעם לתת כח בהם לעשות מעשה אשר יחפצו עשות. וכוה עוד שיקריב מנחה מהשעורים, הטעם דוגמא למנחה פחותה שהביא קין בתחלת העולם, וזה נסבב מחטא אדם וחווה, והוא הזכרת עון אשר גרם כזי למים וקללה לאדמה, והוא מאמר מנחת זבירין מזבירת עון, ואז יסקה האשה המים:

והנה בבוא המים ההם במעי האשה במיחוי השם בתוכו, אם האשה טמאה, הנה השם ההוא על ידי המנחה שמזכרת עון יזכור עון הקודם, וירגישו המים וזוה יהיו מרים, כי יזכרו יגונם וצביתם וה' מחה את דמעתם, והנה האשה הטמאה תסובב מרתם, ובאז בה המים המרים למרים יחתכו מעיה ויעשו זה נקמה, כי זאת האשה הגורמת צביתם, ובכח השם הנתון בהם ינקמו נקמתם ממנה:

והיודע חטא חווה בזוהמת נחש, ידע כי זה הוא עון הראשון אשר העלה שכינת אור עליון מעולם זה התחתון, וכפי זה האם ימלא איש את חויבו וישלחנו, ויקיימו זה הבא להרגש השכם

פניני וחידושי אור החיים הק'

ה' משלם לאיש כמעשהו

נָשִׂיא לְבָנִי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאל בֶּן צוּרִישָׁדִי: (ו', לו').
שְׁלֹמִיאל בֶּן צוּרִישָׁדִי. ירמוז לשמעון, ששלם לו א"ל על חטא
יוסף, ויאסור אותו במשמור. גם מה ששלם ה' במעשה זמרי,
צוּרִי שָׁדִי שֶׁה' אָמַר לְכַלּוֹנוֹ דִּי, דְּכַתִּיב (לֵהָן כֹּה ח) וְתַעֲצֹר
הַמִּגְפָּה:

נביאות הנביא הוא דיבור היוצא מו'

וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי (ו', פט'). הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי.
לפי מה שכתבנו במקומות אחרים (שמות כ א), כי דבור היוצא
מו' היה נוצר ממנו מלאך, והוא המדבר לנביא. ועל פי זה
ישבתי כל תיבת **לאמר** האמור בדיבורי ה'. והוא אומרו **הקול**
מדבר אלי פירוש קולו של הקדוש ברוך הוא מדבר לו, והגם
שהתיבה דגושה כמו מתדבר, לצד שהקול הוא עצמו הדיבור,
יצדק ליאמר כסדר זה, והמשכיל יבין:

וַיַּחֲנֹךְ וְגו'. פירוש יתן לך חן וחנינה, ועיין מה שפירשתי בפסוק
(בראשית לט כח) וַיְהִי ה' אִתּוֹ יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וַיַּתֵּן חָנוּ וְגו':
ישא ה' פניו אליך וְגו'. פירוש אם סיבצו מעשים עד
שהדילו עונותיכם ביניכם וזין אלהיכם, ישא ה' המדליל.
וישם לך שלום פירוש הוא הפך הפירוד. והמשכיל בתיבת שלום
ידע כי הוא זה יסוד עולם המחזיק בעליונים ובתחתונים, והוא
כלי המחזיק ברכה (עיי' עוקצין פ"ג מ"ב) כשאין מפריד, וזה הוא סוד
ושמו את שמי על בני ישראל שגמר אומר ואני אברכם:

להורגו (ברכות נח), ויעשו נקמה זה בין הגמים בין העפר, שלשניהם
יש גרם רעה, והגם שלא הזכיר הכתוב אלא מים יש בו גם העפר:

עניני ברכת כהנים

וַיְדַבֵּר יי אֵל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בָּנָיו
לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: יִבְרַכְךָ
יי וַיִּשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יי פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֹךְ: יִשָּׂא יי פָּנָיו
אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לָךְ שָׁלוֹם: וְשָׁמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֲנִי אֲבָרְכֵם: (ו', כב-כז)

דבר אל אהרן וגו' לאמר. אמר פעם שניה לאמור, אולי כי
חש הכתוב לומר שאינו אלא רשות, תלמוד לומר לאמר כי
מלות עשה היא לאמר. עוד יראה שלא לאהרן ובניו שהיו אז
בנמצא לבד הוא מורה, אלא גם לדורות:

עוד נתכוון לשון רוממות, לומר כי מורה זו יש זה דבר מלך
לקיים הדבר, גם יש זה מעלה לכהנים, כי הברכות מסרם
ה' בידם, והוא אומרו דבר וגו' לאמר:

יברכך ה' וַיִּשְׁמְרֶךָ. הקדים הברכה ואחר כך השמירה, לומר
שירה ה' שמירתו להם לפי ערך הברכה וגדולתה. עוד
יראה שכל כך תהיה גדולת הברכה, עד שיטרכה ה' לשומרה. עוד
יראה, יברכך ולא יסובב רעה מהברכה, כדרך פן תאכל וְשָׁבַעְתָּ
וְגו' וְיָסֵד לְבָבְךָ וְשָׁכַחְתָּ אֵת יי אֱלֹהֶיךָ וְגו' (דברים ח יב-יד):
יאר ה'. פירוש שלא יהיה מסך המדליל בין ישראל לאביהם
שבשמים, שזה יאיר אור שכינתו על ישראל:

כל אות מהתורה ספור ומזוקק

וַיְהִי בַיּוֹם בָּלֹות מֹשֶׁה לְהַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְאֶת כָּל פְּלִי וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת כָּל פְּלִי
וַיִּמְשְׁחֵם וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם: (ו', א)

וקצעה התורה הוא"ו שלא במקומה להעיר בנסתרות. ואולי כי
מזה השכיח, שנתכוון לכרף שלשה אותיות משמו יתבדך בשמו
של לדיק, ולסמוד שי"ן ועי"ן, להעיר אל ש"ע נהורין (עיי' זוהר
הקדמה ע"ז), ואם היה מסדר וא"ו במקומה היתה נפסדת הידיעה
בדבר כי לא פורש:

והנה מביני מערכות האותיות המה יסכילו משבצותם, והם
האומרים כי כלת כתיב, והוא"ו היא מושאלת שם
בהשאלה. והמשכיל יבין כי הוא סודו של משה אשר מתיחדת
לו, וקיימה בו נְקֻדָּה פְּסוּדָה גְּבֵר (ירמ' לא כח). וזה שיעור הדברים
כלת כתיב, פירוש תיבה זו של בללות זה פירוש, קח מהכתוב
כלת, כדי שתבין אשר תכין אליו התיבה, ואות הוא"ו היא
בחינת החתן, והוא סוד נעלם, וא"ו תוך כלת, והבן. ודרשה זו
אין אדם דורשה מדעתו, אם לא תקדים ההכרה בדברים על
בוריין ואמיתותם מפי מקבלי תורה וסודותיה ורמזיה:

ביום בללות משה. רבותינו ז"ל אמרו (במדבר"ר יב ח) פֶּלֶת
כתיב. ורואני כי בספר תורה כתובה בוא"ו. ואני אומר
כי דברי תורה כאלו וכיוצא באלו אינם נמסרים לכל מרים יד
בתופשי התורה, כי יסובב הדבר הכפירה והזלזול בכבוד
מורים. ויש לך לדעת כי סדר תורתנו הקדושה ותיבותיה
ואותיותיה, ספרות מזוקקות חלוצות ממחלב קדוש ונורא,
נפלאים המה למכיר בהם, ויותר פליאות נעלמים מעין כל:

ואעירך גרגיר אחד, והוא, הלא תמצא כי יש אותיות נרגשות
במצבא התיבות ואינם בכתב, כגון יהושע כי במצבא
ישנו להרגש של אות הוי"ו בין שי"ן לעי"ן ואינה במכתב, וישנה
במקום שאינה נרגשת שהיא בין ה"א לשי"ן. והערה זאת תכונן
דעת משכיל להכיר כי אותיותיה ספרות מזוקקות, ואי אפשר
להוסיף אפילו אות אחת, הגם כי תאטרך למצבא הקריאה,
ותהיה נקראת הגם שאינה כתובה, ותהיה קרי ולא כתיב,

בהקדמת קרבן בכוונה הראויה מייחדים כוחות הקדושה

וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת קֶרְבָּנוֹ נְחֹשֶׁן בֶּן עֲמִינָדָב לְמִטַּה יְהוּדָה: (ז, יב)

ולהתייחד מבחינתו, והוא מאמר המקריב את קרבנו, זה יעשה זכח וזכוונה בהצאת הקרבן:

חשיבותו וענוותנותו של נחשון

למטה יהודה. ולא אמר נשיא, ככל האמור בכל המטות. לומר כי ראוי הוא נחשון להקריב ראשון הגם שלא היה נשיא, ומעלתו מלד עמו, מה שאין כן בכל שאר הנשיאים כי מעלתם היא לכל היותר נשיאי השבט לבד:

עוד יראה להפליג מהותו שלא היה מחשיב עצמו כנשיא אלא כאחד מבני השבט. ולכל שמיינו רבותינו ז"ל (תנחומא נשא כח) שציקשו לדרוש בשמות הנשיאים כל אחד כפי מעשיו, נראה כי לדיק זה שמו גם כן יגיד, כי הוא זה אשר היה יחיד שנתנדב לקדש שמו בירידה לים. והוא אומרו **נחשון** אות נ"ן מתחלפת בלמ"ד באותיות דטלנ"ת. שהגם שהיה נחשול של ים גובר בין ישראל שנקראו **עמי**, **נרב** וירד לים, כמאמרם ז"ל

(סוטה לז):

המקריב ביום הראשון את קרבנו. לריך לדעת למה הולך לומר את קרבנו. ואולי שבא לומר שהביא משלו ולא משל השבט. ולדבריהם ז"ל (ספרי פיסקא מח) שדייקו דבר זה ממה שפסל לומר בכל אחד זה קרבן נחשון וגו', זה קרבן נתנאל, מלמד שהביאו משלהם, טעם אומרו קרבנו, לפי שיש בו שתי בחינות הקדשה, אחד הפלגת זכויותיו וקורבתו לפני ה', כאמור בענין דבריהם ז"ל (סוטה לז; במדכ"ר יג ז) נפלאים מעשיו של נחשון. והשנית הקרבן עצמו. לזה אמר המקריב את קרבנו, פירוש הקריב קרבן האמור בענין עם קרבנו הנעלם, שהוא סגל מעשה הטוב אשר הפליא עשות:

ותדע כי עם קרבן האדם יתייחדו ויתועדו כוחות הקדושה, אשר סובבו ממנו ואשר אליו. עוד, לכל כי בחינת הקרבן יפעיל הקדשת ענפי הקדושה. והעיד הכתוב כי השיגה יד נחשון להקריב את קרבנו, פירוש הכריך להקריב מנילוי הקדושה וענפיה, הקריב וייחד יחד כל הכריך להתקרב

מעלת התורה ואמצעי קניינה

ביום השני הקריב נתנאל בן צוּעַר נְשִׂיא יִשְׁשָׁכָר: (במדכ"ר ז, יח)

טוב נתתי לך. אמלעות קניינה, בן צוּעַר, שאין התורה נקנית אלא על ידי יסורין (ברכות ה), כך היא דרכה של תורה (אבות פ"ו מ"ד), אדם כי ימות בזה (גמין ז). ואולי כי לכל זה גם כן הקדים זכרון שמו, לומר כי לכל המפעל הרשום בשמו שהיה בו, זכה להיות נשיא לפני יִשְׁשָׁכָר יודעי צִיָּה לַעֲפָיִם (דבה"א יב לג):

הקריב נתנאל וגו' נשיא יִשְׁשָׁכָר. הקדים הזכרת שמו לזכרון הנשיאות, לעפשות לו גדר המעלה גם בלא חשיבות הנשיאות, מה שאין כן כל שאר הנשיאים שהקדים זכרון הנשיאות לשם. ובשמו הזכיר זכרון התורה ואמלעות קניינה, זכרון התורה נתנאל – נתן אל, על דרך אומרו (משלי ד ט) לָקַח

קדושתו של יוסף מחמת יראת ה'

ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד: (ז, יח)

של אביו וכו', והן ידוע כי הוא מראה השכינה, כי אביו במקומו לא ידע דבר' ואפי' אם עודנו חי, אלא אביו יעקב אלהי ישראל, והוא מאמר אלי שמע. וכפל לומר עוד עמיהוד, לרמוז מה שאמר הכתוב (שם פס' י) וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים לְשָׁפַח אֶלְלָהּ לְהָיוֹת עֲמָה, פירוש לשכב וגו' כפשוטו, להיות עמה שתבעה ממנו לקירוב בשור לבשרה ולא ראה, והוא מאמר עמי הודו וכו'. ורבותינו ז"ל שאמרו עם רשעים לשון רבים, אולי שכוונתם לומר שלא מאסת פוטיפר לבד נשמר, אלא מכמה כיוצא בה:

אלישמע בן עמיהוד. רבותינו ז"ל אמרו (תנחומא, כח) רבי מאיר ורבי יהושע בן קרחה היו דורשים את השמות, **אלישמע בן עמיהוד** 'אלי שמע ולאדונתו לא שמע', 'עמי היה הודו ולא עם הרשעים', ע"כ. נראה כי יכוין הכתוב במאמר **אלי שמע** שטעם שפירש יוסף לא לכל שום מיוחד אשר יסובב מהמעשה, אלא לכל יראת ה', כאמרו (בראשית לו ט) וְחִטָּאתִי לֹאֶלֶהִים, והוא מאמר **אלי שמע**:

עוד יראה על פי דבריהם שאמרו (סוטה לו) 'שנדמה לו דיוקנו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' ראובן ז"ל בן יבדלחט"א הרה"ח ר' ישראל עוזר זצ"ל קליין
נלב"ע בליל חג השבועות תשע"א